

Заєтроненкіна О. П.

**НАЦИОНАЛЬНАЯ АКАДЕМИЯ НАУК УКРАИНЫ
ИНСТИТУТ ЭКОНОМИКИ ПРОМЫШЛЕННОСТИ**

**ПРОБЛЕМЫ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ
ФУНКЦИОНИРОВАНИЯ ПРЕДПРИЯТИЙ
РАЗЛИЧНЫХ ФОРМ СОБСТВЕННОСТИ**

Сборник научных трудов

Выпуск 3. Том 1

Донецк 2010

3. Тульчинська С.О. Роль науково-технологічних парків у розвитку інноваційних процесів // Проблеми науки. – 2008. – №10. – С. 13-17.

4. Всесвітній економічний форум/ The Global Competitiveness Report 2007-2008 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: //http://www.rpl.net.ua/2008/10/28/ukranska_konkurentospromozhnost_u_svt.htm

5. Аналіз діяльності технопарків в Україні у 2008-2009 рр. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.mon.gov.ua/science/innovation/analiz2008_2009.doc

Надійшла до редакції 28.05.2010 р.

І.В. Застрожнікова

*Відокремлений підрозділ
Запорізького інституту
економіки та
інформаційних технологій,
м. Мелітополь*

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА В РЕГІОНАЛЬНОМУ АГРОКОМПЛЕКСІ

Розглянуто сутність та функції державної участі в регулюванні сільського господарства, визначено особливості державного впливу на сільське господарство із зазначенням потреби державного регулювання сільського господарства в регіональному агрокомплексі в ринкових умовах.

Ключові слова: державне регулювання, державна участь, регіональний агрокомплекс.

Рассмотрены сущность и функции государственного участия в регулировании сельского хозяйства, определены особенности государственного влияния на сельское хозяйство с указанием потребности государственного регулирования сельского хозяйства в региональном агрокомплексе в рыночных условиях.

Ключевые слова: государственное регулирование, государственное участие, региональный агрокомплекс.

© І.В. Застрожнікова, 2010

The article examines the essence and functions of the state participation in agriculture regulation, the peculiarities of influences of the state on agriculture underlining the necessity of state regulation under market conditions are considered.

Keywords: state regulation, state participation, region agricultural complex.

Питання про ступінь участі держави в регулюванні сільсько-го господарства в регіональному агрокомплексі є одним із актуальних і дискусійних в економіці. Діапазон тверджень по цьому питанню неймовірно широкий і простирається від повного невтручання держави до жорсткого контролю через державне регулювання. Дана проблема характерна для всіх галузей економіки, але найбільш гостро вона проявляється в регіональному агрокомплексі. У цьому зв'язку питання дослідження державного регулювання сільського господарства в регіональному агрокомплексі та виявлення шляхів його ефективності є досить актуальними.

До середини 80-х років у вітчизняній економічній літературі державному сектору не приділялось достатньої уваги. Трансформація економіки, що відбулась, посилила науковий інтерес до інших форм господарювання й у цілому до проблеми «держави й економіка». Із середини 90-х років увага вчених почала зміщуватися до питань ролі державного сектору в ринковій економіці. Питанням державного регулювання сільського господарства з урахуванням регіональної специфіки приділяли увагу вітчизняні та зарубіжні учені. Серед українських авторів слід виділити О. Амосова, Г. Андрусенка, Л. Анічина, В. Воротіна, А. Дегтяря, В. Ільяшенко, М. Корецького, М. Кропивка, П. Макаренка, М. Маліка, В. Месель-Веселяка, Г. Мостового, О. Мордвінова, П. Саблука, О. Шапоренко. Серед зарубіжних можна назвати І. Алтухова, Ю. Баландіна, М. Бакетта, Д. Ваніна, І. Крячкова, О. Чайнова та інших.

Але, незважаючи на великий інтерес дослідників до названих проблем, значна частина їх вивчена недостатньо. Не вирішено багато принципово важливих питань методологічного й концептуального характеру, пов'язаних з визначенням місця державного сектору в сільському господарстві, форм і способів державної підтримки господарюючих суб'єктів, у тому числі й у регіональному агрокомплексі.

Мета статті – дослідити сутність державного регулювання сільського господарства в регіональному агрокомплексі, визначи-

ти особливості державного впливу на сільське господарство в регіональному агрокомплексі.

В економічній історії при збереженні головних принципів державного регулювання форми та методи впливу держави на регіональний агрокомплекс модифікувалися. У західній макроекономіці сформувалися дві альтернативні концепції економічного регулювання: кейнсіанство та монетаризм.

Кейнсіанська концепція базується на ідеях Джона Мейнарда Кейнса (1883-1946 рр.) та його послідовників – лауреатів Нобелівської премії Л. Клена, Р. Модільяні, П. Самуельсона, Р. Солоу, Д. Тобіна, Дж. К. Гелбрейта. У науковій праці «Загальна теорія зайнятості, відсотка та грошей» Дж. М. Кейнс виходив з того, що система вільного ринку позбавлена внутрішнього механізму, який забезпечує макроекономічну рівновагу, тому потрібно активне втручання держави в економічні процеси. Головними інструментами регулювання в моделі Кейнса були державний бюджет, дефіцитне фінансування економіки, а також маніпулювання обліковою ставкою відсотка. У теперішній час найбільш ефективно кейнсіанські методи фіскальної політики використовують нові індустріальні держави Азії – Гонконг, Малайзія, Тайланд, Сінгапур, Тайвань. Слід підкреслити, що ці держави (за винятком Тайланду) постраждали найменше від азійської фінансової кризи 1997 – 1998 рр.

Основу концепції монетаризму складає ідея про початкову конкурентність ринків та можливості самостійного руху рівноваги ринкової системи. Гнучкість цін та ставок заробітної платні гарантує дію зміни сукупних видатків на ціни товарів та ресурсів, а не на рівні виробництва та зайнятості.

Втручання держави в ринкову економіку та державне регулювання сільського господарства в регіональному агрокомплексі є необхідним. Вплив держави, економіки сільського господарства регіонального агрокомплексу та суспільства реалізується таким чином: держава регулює і стимулює економіку сільськогосподарського регіонального агрокомплексу та сприяє організації суспільства; економіка визначає можливість та міцність держави, формує економічні інтереси суспільства; суспільство «виховує» державу, вказує бізнесу цілі та обмеження розвитку сільськогосподарського регіонального агрокомплексу.

Виходячи з цього до основних функцій держави в регулюванні сільського господарства відносяться:

1) створення правової бази для прийняття економічних рішень: держава розробляє та приймає закони, які регулюють діяль-

ність державних і приватних підприємств та організацій, визначає права та обов'язки громадян;

2) стабілізація сільського господарства: уряд використовує бюджетно-податкову та кредитно-грошову політику для подолання ймовірного спаду виробництва, для зниження інфляції, безробіття, підтримки рівня цін та національної валюти;

3) підтримка макроекономічної та структурної рівноваги в тих випадках, коли ринковий механізм не в змозі це зробити;

4) розробка стратегії розвитку: формування сприятливого інвестиційного та підприємницького клімату;

5) забезпечення економічної безпеки, протидія загрозам та факторам нестабільності.

І. Алтухова вбачає сутність державного регулювання сільського господарства в захисті приватних ініціатив та всіх форм власності. Ю. Баландін визначає державне регулювання як процес впливу держави на господарське життя суспільства та пов'язані з ним соціальні процеси, в ході яких забезпечується реалізація економічної та соціальної політики держави. Найбільш повне визначення державного регулювання сільськогосподарського виробництва надає професор М. Корецький. Державне регулювання, на його думку, включає:

регламентацію господарського життя: створення законів (кодексів) для господарюючих суб'єктів;

формування організаційно-економічних структур, які забезпечують суворий контроль за дотриманням норм регламентації господарської поведінки суб'єктів ринку, що обслуговують господарські відносини;

розробку соціально-економічної політики, визначення та результативне застосування механізмів її реалізації – власне регулювання соціально-економічних процесів.

На нашу думку, державне регулювання сільського господарства в регіональному агрокомплексі являє собою багатопланову, багатосторонню діяльність законодавчих та виконавчих органів, яка спрямована на створення умов для ефективного функціонування та попередження диспропорцій економічної системи в цілому та її структурних ланок (галузей та підприємств).

Досвід європейських країн із розвинутою ринковою економікою (Франція, Германія, Голландія, Данія) показує, що методи державного регулювання сільського господарства можливо поділити на адміністративні та взаємозв'язані з ними, економічні, в

залежності від того, на які елементи державної діяльності вони спираються:

адміністративні методи (нормативно-правові у взаємозв'язку з організаційними). Сутність даних методів регулювання полягає в організаційному та розпорядчому регулюванні господарських суб'єктів, різноманітних ринків (товарного, фінансового, фондового, ринку праці та ін.);

економічні методи (індикативні, консультаційні) – це сукупність засобів та прийомів впливу на економіку господарюючих суб'єктів, які забезпечують реалізацію їх економічного інтересу, підприємницької вигоди, вільного економічного вибору і маневру, ініціативу та самостійність, створення умов для нормальної конкуренції.

Адміністративні та економічні методи державного регулювання, з одного боку, відображають взаємозв'язок держави з господарюючими суб'єктами в умовах ринку. З іншого боку, характер цих взаємозв'язків різноманітний: адміністративні методи визначають прямий зв'язок, економічні – опосередкований, через товарно-грошові відносини.

Висновки. Визначено державне регулювання сільського господарства в регіональному агрокомплексі як цілеспрямований, організуючий і регулюючий вплив держави на діяльність підприємств та організацій, що складають регіональний агрокомплекс, через організацію суспільних відносин для забезпечення державного регулювання сільського господарства в інтересах громадян держави. Термін "державне регулювання агрокомплексу" може розглядатись як частина державного управління сільськогосподарським виробництвом, яка при досягненні сталого розвитку, стабільності виробництва і реалізації продукції в умовах ринкової економіки має зростати і згодом домінувати. Перш за все державне регулювання агрокомплексу має знайти свій прояв через непрямі економічні важелі впливу за допомогою нормативно-правового забезпечення господарських процесів у сільськогосподарському секторі економіки.

Література

1. Берлач А.І. Правові проблеми розвитку ринку сільськогосподарських земель в Україні: наук. доп. / А.І. Берлач. – К.: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2005. – С. 55-67.

2. Державне управління в Україні: організаційно-правові заходи: навч. посіб. / Н. Р. Нижник, С. Д. Дубенко, В. І. Мельниченко та ін.; За заг. ред. проф. Н. Р. Нижник. – К.: Вид-во УАДУ, 2002. – 164 с.

3. Кириленко І.Г. Трансформація соціально-економічних перетворень у сільському господарстві України: проблеми, перспективи / І.Г. Кириленко. – К.: ННЦ “Ін-т аграр. економіки”, 2005. – 452 с.

4. Корецький М. Х. Державне регулювання аграрної сфери у ринковій економіці: моногр. / Укр. Акад. держ. упр. при Президентові України. – К., 2002. – 258 с.

Надійшла до редакції 29.05.2010 р.

Ю.С. Дорофєєва

*Інститут економіки
промисловості НАН України,
м. Донецьк*

ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

Проаналізовано рівень конкурентоспроможності регіонів України та чинники, які його обумовлюють. Розглянуто актуальні проблеми забезпечення конкурентоспроможності регіонів та запропоновано шляхи підвищення її рівня.

Ключові слова: конкурентоспроможність регіону, конкурентні переваги регіону, індекс конкурентоспроможності регіону.

Проанализирован уровень конкурентоспособности регионов Украины и факторы, которые его обуславливают. Рассмотрены актуальные проблемы обеспечения конкурентоспособности регионов и предложены пути повышения ее уровня.

Ключевые слова: конкурентоспособность региона, конкурентные преимущества региона, индекс конкурентоспособности региона.

The article analyzes the level of Ukraine's regions competitiveness and factors which have influence on their competitiveness. Actual problems of providing regions competitiveness are considered and ways are proposed to increase its level.

© Ю.С. Дорофєєва, 2010